

Werkveldonderzoek

schooljaren 2018 – 2019 en 2019 – 2020

Pabo Hogeschool Rotterdam

Rotterdam: Maart 2020. Pabo Hogeschool Rotterdam

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. De respondenten	2
3. Respons	2
4. De opbouw van de enquête	3
5. Instructie voor het invullen van de enquête	3
6. Resultaten	4
7. Conclusies en aandachtspunten	9

Bijlagen: Tabellen 1 t/m 12

1. Inleiding

De Pabo van Hogeschool Rotterdam voert iedere twee jaar een werkveldonderzoek onder basisscholen uit die samenwerken met de Pabo van Hogeschool Rotterdam of deelnemen aan het programma van de Opleidingsschool (OS) en Samenwerkingsverband (SWV) Beter Opleiden in Samenhang en Synergie (Boss po). Een vernieuwde enquête over de ervaringen rondom het samen opleiden is in mei van het schooljaar 2017-2018 voor het eerst afgenomen. In januari 2020 is deze enquête voor een tweede keer afgenomen en ingevuld door studenten, schoolleiders van basisscholen en betrokkenen die studenten begeleiden en deelnemen aan het programma Boss po en/of een relatie hebben met de Pabo van Hogeschool Rotterdam. In deze rapportage rapporteren we over de gegevens en data die in januari 2020 verzameld zijn. In de enquête vatten we samen opleiden op als een samenwerking tussen basisscholen en de Pabo van Hogeschool Rotterdam. De basisscholen en Pabo zijn namelijk samen verantwoordelijk voor het opleiden van de studenten tot start bekwame en uiteindelijk excellente leerkrachten. In de enquête is zo veel mogelijk gebruik gemaakt van de nieuwe terminologie voor het samen opleiden van studenten door basisscholen en Pabo. We spreken dus over werkplekbegeleider (of mentor), schoolopleider (of stagecoördinator basisschool) en instituutopleider (of stagebegeleider Pabo).

2. De respondenten

We zijn geïnteresseerd in de mening van studenten en werkplekbegeleiders die hen begeleiden. We gebruiken de enquête ook om de mening van schoolopleiders, schoolleiders en instituutopleiders te peilen. Tenslotte hebben we ook de onderzoeksbegeleiders bevraagd. We kunnen echter niet over deze resultaten rapporteren i.v.m. de lage respons van de onderzoeksbegeleiders. Daar is een reden voor. Op het ogenblik werken nog niet veel leerkrachten in het basisonderwijs als onderzoeksbegeleider en de functie van onderzoeksbegeleider is nog relatief nieuw. We hebben dus in totaal vijf groepen respondenten: studenten, werkplekbegeleiders, schoolopleiders, schoolleiders en instituutopleiders.

3. Respons

In januari 2020 zijn 1134 studenten, schoolopleiders, schoolleiders en instituutopleiders direct via een e-mail van de Pabo HR aangeschreven. Van deze totale groep hebben 343 respondenten gereageerd en de enquête ingevuld. In vergelijking met het vorige werkveldonderzoek hebben in 2020 meer mensen deelgenomen. De respons in 2020 (30,2%) ligt bijna 10% hoger dan de respons in 2018 (20,4%). Meer dan de helft (226) van het aantal respondenten is afkomstig van de Opleidingsschool Boss po. De zeer intensieve relatie en samenwerking tussen de partners van deze Opleidingsschool zou een verklaring kunnen zijn voor deze hogere respons.

Daarnaast zijn de werkplekbegeleiders via de schoolleiders van de basisscholen benaderd. We weten echter niet hoeveel werkplekbegeleiders in totaal door de schoolleiders zijn benaderd en kunnen voor deze groep geen responspercentage vaststellen. In het volgende overzicht staan het aantal respondenten uitgesplitst naar respondentgroep. Tussen haakjes staat per groep de respons uit 2018.

Overzicht 1. Totale respons en respons per respondentengroep

Totaal	Studenten	Werkplekbegeleiders	Schoolopleiders	Schoolleiders	Onderzoeksbegeleiders	Instituutsopleiders
447	195 (118)	104 (82)	65 (52)	53 (38)	6 (2)	24 (16)

4. De opbouw van de enquête

Afhankelijk van hun functie ontvangen de respondentgroepen verschillende onderdelen van de enquête. We willen namelijk nagaan welke mening men heeft over het eigen functioneren én het functioneren van de andere betrokkenen bij samen opleiden en welke aspecten van de opleidingsschool Boss po en het samen opleiden verbeterd kunnen worden. In overzicht 2 wordt aangegeven welke type vragen iedere respondent heeft ontvangen.

Overzicht 2. Enquête-delen die verschillende respondentgroepen beantwoorden

Deel	Vragen over	Studenten	Werkplekbegeleider	Schoolopleider	Schoolleider	Instituutsopleider
1	Algemeen	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
2	Mijn werk of jezelf	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
3	Studenten		Ja	Ja		Ja
4	Werkplekbegeleider	Ja		Ja	Ja	Ja
5	Schoolopleider	Ja	Ja		Ja	Ja
6	Schoolleider		Ja	Ja		Ja
7	Instituutsopleider	Ja	Ja	Ja	Ja	
8	Stageorganisatie en -voorzieningen		Ja	Ja		
9	Stage		Ja	Ja		
10	Tenslotte		Ja	Ja	Ja	

5. Instructie voor het invullen van de enquête

Bij iedere vraag kan de respondent a.d.h.v. 6 antwoordmodaliteiten aangeven in welke mate hij of zij het eens is met een vraag (item of stelling), namelijk: 1. Zeer oneens 2. Oneens 3. Enigszins oneens 4. Enigszins eens 5. Eens 6. Zeer eens. Alle positief geformuleerde items zijn vragen n.a.v. diverse rolomschrijvingen van diverse functies, die opgenomen zijn in het convenant 2015-2019. Dit convenant in het kader van het samenwerkingsverband *Samen Opleiden*, vormt de basis van de samenwerking tussen de Pabo Hogeschool Rotterdam, besturen en de scholen voor primair onderwijs die studenten begeleiden van de Pabo HR. Voor de validering van de vragen is gebruik gemaakt van de scan *Opleiden in de school. Ontwikkeling tot een professionele leergemeenschap* (Marc Cobben, Anje Ros en Brigit van Rossum) uit de kwaliteitsreeks opleidingsscholen van het Platform Samen opleiden en professionaliseren. Afhankelijk van de fase waarin een opleidingsschool zich bevindt worden de taken en verantwoordelijkheden van de diverse betrokkenen vervuld. Door

deze validering a.d.h.v. de scan Opleiden in de school stellen we d.m.v. de enquête vast of de activiteiten (verwoord in vragen of items) met voldoende kwaliteit worden uitgevoerd. Nu enkele voorbeelden van vragen.

Voorbeeldvraag studenten: *'Ik pak in het kader van mijn opleiding de leermogelijkheden op school.'*
Andere respondentgroepen kunnen op basis van deze vraag hun mening geven over de student a.d.h.v. de volgende vraag:

'De student pakt in het kader van zijn opleiding de leermogelijkheden op school.'

Voorbeeldvraag werkplekbegeleiders: *'Ik weet welke ontwikkeling studenten in het betreffende semester moeten doormaken om leerkracht te kunnen worden.'*

Andere respondentgroepen kunnen t.a.v. dit aspect hun mening geven over het werk van de werkplekbegeleider. De vraag luidt dan:

'De werkplekbegeleider weet welke ontwikkeling studenten in het betreffende semester moeten doormaken om leerkracht te kunnen worden.'

Op deze wijze is de gehele enquête opgebouwd. De respondenten kunnen in de enquête het hokje van hun keuze aanvinken. Indien zij zich hebben vergist, dan kunnen ze dat gemakkelijk herstellen door een andere mogelijkheid aan te vinken. Het is ook mogelijk een vraagteken aan te klikken als de respondent het antwoord beslist niet weet of als de vraag niet van toepassing is op zijn of haar situatie. Het invullen van de enquête heeft gemiddeld 10 tot 15 minuten geduurd, de gegevens zijn anoniem verwerkt en er is vertrouwelijk met alle gegevens omgegaan.

6. Resultaten

In het vervolg van dit rapport worden de resultaten aan de hand van twaalf tabellen gepresenteerd. We bespreken met name die resultaten waarbij respondenten aangeven dat ze het 'enigszins eens' (4) zijn met een stelling of een lagere score hebben. Het betreft dan de resultaten met een lagere score dan 4.5. In de tabellen zijn deze scores rood. We gaan ervan uit dat deze scores een indicatie zijn voor mogelijke verbeteringen.

In het vervolg van dit rapport worden de resultaten weergegeven a.d.h.v. drie perspectieven:

1. We laten een bepaalde respondentgroep (bijvoorbeeld de studenten) aan het woord.
We behandelen in totaal de resultaten van vijf respondentgroepen: studenten, werkplekbegeleiders, schoolopleiders, schoolleiders en instituutsopleiders.
2. We rapporteren over de resultaten van respondentgroepen die met een bepaalde respondentgroep (samen)werkt. Zo kunnen bijvoorbeeld werkplekbegeleiders, schoolopleiders en instituutsopleiders hun mening geven over het functioneren van studenten. Zij krijgen namelijk ook dezelfde vragen, die we aan de studenten voorleggen.
3. We vergelijken telkens de resultaten van de respondenten binnen drie vormen van samenwerking: a. respondenten die deelnemen aan OS Boss po b. respondenten die deelnemen aan een ander samenwerkingsverband met de pabo en c. respondenten die niet weten of ze al dan niet deelnemen aan de Opleidingsschool Boss po of een ander samenwerkingsverband.

Studenten

Studenten over zichzelf (tabel 1)

De studenten zijn het overwegend eens met de stellingen en positief over hun werkwijze. Zij pakken hun leermogelijkheden op de scholen, zijn voorbereid op de stage en houden rekening met de gewoontes en regels van de stageschool. Zij hebben een actieve en onderzoekende leerhouding, reflecteren en ervaren het krijgen van feedback als positief. Ook hebben ze voldoende contact met de beroepspraktijk, stemmen hun werk af op dat van de leerkrachten en dragen bij aan het goed functioneren van de schoolorganisatie. De studenten zijn het erover eens dat ze eigenaar zijn van hun eigen leerproces en een relatie onderhouden met ouders, buurt, en verdere omgeving van de school. Er is één aspect dat om aandacht vraagt. De studenten hebben problemen met het verbinden van de leermogelijkheden op school met hun POP en PAP.

Verschillende vormen van samenwerken

Bij de studenten zien we tussen de verschillende vormen van samenwerken in het algemeen geen verschillen. In vergelijking met OS Boss po zijn de studenten die deelnemen aan een andere vorm van samenwerken met de Pabo iets minder positief over het onderhouden van de relatie met ouders, buurt en verdere omgeving van de school.

Werkplekbegeleiders, schoolopleiders en instituutopleiders over studenten (zie tabel 6)

De werkplekbegeleiders, schoolopleiders en instituutopleiders zijn tevreden over de studenten. De instituutopleiders ervaren wel dat de studenten problemen hebben met het verbinden van de leermogelijkheden op school met hun POP en PAP. De werkplekbegeleiders, schoolopleiders en instituutopleiders vinden ook dat het onderhouden van een relatie met ouders, buurt, en verdere omgeving van de school door studenten meer aandacht behoeft.

Werkplekbegeleiders

Werkplekbegeleiders over zichzelf (tabel 2)

De werkplekbegeleiders zijn tevreden over hun eigen functioneren. Zij weten welke ontwikkeling studenten in het betreffende semester moeten doormaken en kunnen de context van samen opleiden (de praktijk) met de theorie verbinden. Ook sluiten zij aan bij het ontwikkelingsniveau van de studenten en geven ze hen voldoende mogelijkheden voor het uitvoeren van opdrachten die deel uit maken van hun opleidingsfase. Ze zijn bereid hun vaardigheden en deskundigheid op specifieke gebieden in te zetten om studenten te informeren en te begeleiden, de Stage Ontwikkel Meter (SOM) in te vullen en deze te bespreken met hun student. Ze zijn echter niet altijd op de hoogte van de inhoud van de stage (4.4).

Verschillende vormen van samenwerken

Er zijn geen noemenswaardige verschillen tussen de drie vormen van samenwerking. Het is wel opvallend dat de werkplekbegeleiders binnen OS Boss po minder op de hoogte zijn van de stage-inhoud dan de werkplekbegeleiders van andere samenwerkingsvormen.

Studenten, schoolopleiders, schoolleiders en instituutopleiders over werkplekbegeleiders (tabel 7)

De studenten en de instituutopleiders zijn het in vergelijking met de schoolopleiders en schoolleiders minder eens over de uitspraak dat werkplekbegeleiders weten welke ontwikkeling studenten in het betreffende semester moeten doormaken. Dat geldt ook voor de uitspraak dat werkplekbegeleiders de praktijk en context van samen opleiden kunnen verbinden met de theorie. En de studenten (3.8) en instituutopleiders (4.0) vinden dat werkplekbegeleiders meer op de hoogte kunnen zijn van de inhoud van de stage zoals beschreven in het stageboek. De studenten en instituutopleiders zijn ook minder positief over het invullen van de stage-ontwikkelmeter (SOM) door de werkplekbegeleider en het bespreken daarvan met de student.

Verder zijn de schoolopleiders en schoolleiders over de gehele linie tevreden over de uitgevoerde werkzaamheden van hun collega werkplekbegeleiders.

Schoolopleiders

Schoolopleiders over zichzelf (tabel 3)

De schoolopleiders geven aan dat zij tevreden zijn over vele aspecten van hun werk. Zij zorgen ervoor dat studenten een goede match hebben met de werkplekbegeleider, de schoolcontext zo is omschreven dat het leermogelijkheden biedt aan studenten en dat zij leermogelijkheden op school kunnen zien die bij hun ontwikkelingsniveau passen. Zij zijn op de hoogte van het Pabocurriculum en zorgen ervoor dat studenten op school geaccepteerd worden. Ook zorgen zij er voor dat samen opleiden leeft op de school (draagvlak) en begeleiden zij werkplekbegeleiders, die worden geschoold m.b.t. Samen Opleiden. De schoolopleiders geven echter wel vier verbeterpunten aan: a. ervoor zorgen dat de werkplekbegeleiders m.b.t. samen opleiden geschoold worden (4.3) b. het voeren van begeleidings- en evaluatiegesprekken met werkplekbegeleiders en studenten (4.4) c. het bezoeken van studenten tijdens het lesgeven in de stage (4.1) en d. de beoordeling van de studentenstage in samenspraak met de schoolopleider en instituutopleider Pabo (4.2).

Verschillende vormen van samenwerken

Het is opvallend dat de mening van de schoolopleiders binnen OS Boss po duidelijk verschilt van die van de andere schoolopleiders binnen de andere vormen van (al dan niet) intensiever samenwerken. Deze schoolopleiders scoren op alle stellingen rond de 5 (mee eens) en dus ook op de vier bovenstaande aandachtspunten (a t/m d). Zij onderscheiden zich voornamelijk positief door het verzorgen van begeleidings- en evaluatiegesprekken met de betrokken werkplekbegeleiders en studenten, het bezoeken van studenten tijdens het lesgeven in de stage en het samen beoordelen van de studentenstage met de instituutopleider van de Pabo. Ook zorgen deze schoolopleiders er meer voor dat hun werkplekbegeleiders worden geschoold m.b.t. samen opleiden.

Studenten, werkplekbegeleiders, schoolleiders en instituutopleiders over schoolopleiders (tabel 8)

Werkplekbegeleiders, schoolleiders en instituutopleiders zijn in het algemeen tevreden over het functioneren van schoolopleiders. De instituutopleiders vinden dat de schoolopleiders wel meer op de hoogte kunnen zijn van het pabo-curriculum. En de beoordeling kan volgens de instituutopleiders en studenten meer in samenspraak met schoolopleider en instituutopleiders plaatsvinden. De studenten noemen bovenstaande vier aandachtspunten a t/m d ook. Zij vragen ook nog aandacht voor het verzorgen van een goede match tussen studenten en de werkplekbegeleider.

Schoolleiders

Schoolleiders over zichzelf (tabel 4)

De schoolleiders ervaren hun eigen functioneren m.b.t. samen opleiden als positief. Zij zorgen er voor dat het samen opleiden gedragen wordt door alle teamleden en dat zij geschoold zijn voor het uitvoeren van hun taak. Volgens hen is het samen opleiden opgenomen in het personeelsbeleid van de school en verbinden zij in samenwerking met de Pabo het samen opleiden aan actuele ontwikkelingen van de school. Ook zorgen zij ervoor dat de faciliteiten en randvoorwaarden voor onderzoek door studenten of leerkrachten in de school zijn geregeld en monitoren ze de voortgang. Tenslotte hebben zij een duidelijke visie op de functie van onderzoek en een onderzoekende houding in de schoolontwikkeling en dragen zij deze visie uit. Er is echter één aandachtspunt. De schoolleiders zijn minder betrokken bij het onderzoeksproces van studenten of leerkrachten.

Verschillende vormen van samenwerken

De schoolleiders binnen OS Boss po vervullen een duidelijker rol bij het samen opleiden dan de schoolleiders binnen de andere vormen van (al dan niet) intensiever samenwerken. Deze schoolleiders scoren maar op één item onder de 4.5, namelijk een 3.9. In tegenstelling tot de andere schoolleiders nemen de schoolleiders OS Boss po samen opleiden meer op in het personeelsbeleid (o.a. functioneringsgesprekken houden) en verbinden zij in samenwerking met de Pabo het samen opleiden meer aan actuele ontwikkelingen van de school.

Bij de schoolleiders in de andere vormen van samenwerken zijn de scores op 4 items telkens onder de 4.5.

Werkplekbegeleiders, schoolopleiders en instituutopleiders over schoolleiders (tabel 9)

De werkplekbegeleiders en schoolopleiders zijn het samen met de instituutopleiders erover eens dat het uitvoeren van taken voor samen opleiden niet altijd terugkomt in de functioneringsgesprekken met medewerkers die werken aan samen opleiden. Werkplekbegeleiders, schoolopleiders en instituutopleiders zijn het er ook over eens dat schoolleiders de taken voor het samen opleiden minder door schoolleiders worden uitgevoerd. De werkplekbegeleiders, schoolopleiders en instituutopleiders zijn het erover eens dat de schoolleiders minder betrokken zijn bij het onderzoeksproces van studenten of leerkrachten. Tenslotte vinden de schoolopleiders en instituutopleiders dat de schoolleiders het samen opleiden minder in het personeelsbeleid opnemen en de samenwerking met de Pabo door het koppelen aan actuele ontwikkelingen van de school kunnen verbeteren.

Instituutopleiders

Instituutopleiders over zichzelf (tabel 5)

Van alle respondentgroepen zijn de instituutopleiders het meest kritisch over hun eigen functioneren. Zij zijn het met drie van de acht stellingen enigszins eens en zien mogelijkheden voor het verbeteren van hun functioneren. Er is aandacht nodig voor het inbedden van de Pabo-opdrachten in de schoolcontext (4.3). Andere aandachtspunten hebben betrekking op structureel

contact met studenten (4.3) en het in samenwerking met de schoolopleider signaleren van ontwikkelingen op schoolniveau waarbij de Pabo een bijdrage kan leveren (3.5).

Het communiceren (en eventueel signaleren van knelpunten) tussen basisschool en Pabo en het onderhouden van het contact met schoolopleider en schoolleider gaat goed en de ontwikkeling (en begeleiding) van student(en) met de werkplekbegeleider wordt volgens de instituutopleiders voldoende besproken en ondersteund.

Verschillende vormen van samenwerken

De groep instituutopleiders binnen OS Boss po onderscheiden zich van de instituutopleiders van de andere vormen van samenwerken. De instituutopleiders OS Boss po onderscheiden zich vooral door het koppelen van de leermogelijkheden in de schoolcontext aan de ontwikkeling van de student en structurele contacten met studenten. De instituutopleiders binnen de andere samenwerkingsvormen scoren op 4 items lager dan een 4.5. Het betreft echter maar 24 instituutopleiders die ook nog eens verdeeld zijn over drie samenwerkingsvormen en we mogen er geen al te grote conclusies aan verbinden. De subgroepen zijn namelijk vrij klein (< 11).

Studenten, werkplekbegeleiders, schoolopleiders, schoolleiders over instituutopleiders (tabel 10)

De studenten zijn kritisch over het functioneren van de instituutopleiders. Op 4 van de 8 items scoren zij lager dan 4.5. Het betekent dat zij het voornamelijk enigszins eens zijn met de stellingen. De studenten vinden wel dat hun ontwikkeling in samenspraak met werkplekbegeleider en instituutopleider wordt besproken.

De werkplekbegeleiders zijn nog kritischer ten aanzien van de instituutopleiders. Zij scoren op alle items lager dan 4.5. Ook de schoolleiders zijn kritisch over het functioneren van de instituutopleiders. Zij scoren op 5 van de 8 items lager dan een 4.5. De schoolleiders zijn wel tevreden over de koppeling tussen het Pabo-curriculum en het werkplekcurriculum (4.8), de inbedding van de Pabo-opdrachten in de schoolcontext (4.8) en dat instituutopleiders de studenten voldoende begeleiden (4.7).

De schoolopleiders zijn zonder meer positief over het functioneren van de instituutopleiders. Zij scoren op 6 van de 8 items een 4.5 of hoger. De instituutopleiders hebben volgens de schoolopleiders iets te weinig structurele contacten met de studenten (4.4) en zij kunnen in samenwerking met de schoolopleider de ontwikkelingen op schoolniveau beter signaleren, zodat de Pabo een bijdrage kan leveren (4.1).

Werkplekbegeleiders en schoolopleiders over stage, stageorganisatie en -voorzieningen (tabel 11)

De schoolopleiders zijn in het algemeen tevreden over de stage en de stageorganisatie en -voorzieningen. Volgens de schoolopleiders kan er iets meer contact zijn met het stage-bureau en kan het stage-bureau duidelijker en tijdiger communiceren over de plaatsing van de studenten.

Op alle items scores de werkplekbegeleiders lager. De werkplekbegeleiders hebben op 10 van de 12 items een score van onder de 4.6. Het betekent dat zij minder tevreden zijn dan de schoolopleiders. Volgens de werkplekbegeleiders reageert het stage-bureau adequaat op vragen en/of problemen en de site bevat voldoende bruikbare informatie. De werkplekbegeleiders geven vooral aan dat zij meer contact willen hebben met het stage-bureau (3.5).

Werkplekbegeleiders, schoolopleiders en schoolleiders over de Pabo in het algemeen (tabel 12)

Tenslotte vinden de werkplekbegeleiders, schoolopleiders en schoolleiders dat de Pabo voldoende werk maakt van de professionalisering van haar werkveld en in staat is om start bekwame leerkrachten basisonderwijs af te leveren. Ook bevelen zij de opleiding aan de Pabo van Hogeschool Rotterdam zeker aan bij familie en kennissen.

7. Conclusies en aandachtspunten

1. De respons op het werkveldonderzoek is goed en is hoger dan de te verwachten respons op dit soort type grootschalig onderzoek. De respons van 30,2% is meer dan gemiddeld en ligt beduidend hoger dan de respons (20,4%) van twee jaar geleden. De helft (224) van de respondenten werkt of loopt stage op een school binnen de Opleidingsschool Boss po. Het is mogelijk dat de betrokkenheid van deze respondenten bij samen opleiden groter is dan de betrokkenheid van de respondenten van de andere samenwerkingsvormen met de Pabo.
2. In algemene zin concluderen we dat studenten, werkplekbegeleiders, schoolopleiders, schoolleiders en instituutopleiders overwegend positief zijn over zichzelf én het functioneren van de verschillende betrokkenen bij samen opleiden. Op 100 van de 115 items (vragen of stellingen) scoren alle respondenten gemiddeld een 4 (enigszins mee eens) of (veel) hoger. Een deel van de respondenten scoort op 14 items tussen de 3.1 (enigszins oneens) en 3.9 (enigszins eens). 4 respondenten die niet weten tot welke samenwerkingsvorm zij behoren, scoren een 2 (oneens) op het item 'Ik signaleer in samenwerking met de schoolopleider ontwikkelingen op schoolniveau waarbij de Pabo een bijdrage kan leveren en breng daartoe partijen bij elkaar'.
3. Volgens werkplekbegeleiders, schoolopleiders en schoolleiders maakt de Pabo voldoende werk van de professionalisering van haar werkveld en bevelen zij de Pabo van Hogeschool Rotterdam zeker aan bij familie en kennissen. De Pabo is volgens hen in staat om start bekwame leerkrachten basisonderwijs af te leveren.
4. De schoolopleiders en schoolleiders binnen OS Boss po onderscheiden zich positief ten opzichte van de andere schoolopleiders en schoolleiders binnen de andere vormen van (al dan niet) intensiever samenwerken. Deze schoolopleiders onderscheiden zich voornamelijk positief door het verzorgen van begeleidings- en evaluatiegesprekken met de betrokken werkplekbegeleiders en studenten, het bezoeken van studenten tijdens het lesgeven in de stage en dat het beoordelen van de studentenstage samen met de instituutopleider Pabo plaatsvindt. Ook zorgen deze schoolopleiders er meer voor dat hun werkplekbegeleiders worden geschoold m.b.t. samen opleiden. In tegenstelling tot de andere schoolleiders nemen de schoolleiders OS Boss po samen opleiden meer op in het personeelsbeleid (o.a. functioneringsgesprekken houden) en het verbinden in samenwerking met de Pabo het samen opleiden aan actuele ontwikkelingen van de school.
5. De groep instituutopleiders binnen OS Boss po onderscheiden zich op enkele punten positief ten opzichte van de instituutopleiders binnen de andere vormen van (al dan niet intensief) samenwerken. De instituutopleiders OS Boss po onderscheiden zich vooral door het koppelen van de leermogelijkheden in de schoolcontext aan de ontwikkeling van de student en structurele contacten met studenten.
6. Studenten zijn positief over hun eigen functioneren. De werkplekbegeleiders, schoolopleiders en instituutopleiders zijn ook positief over de studenten. Aandachtspunten zijn het verbinden van

de leermogelijkheden op school met POP en PAP, het ontwikkelen van een onderzoekende houding tijdens de lio-stage en het onderhouden van een relatie met ouders, buurt, en verdere omgeving van de school door studenten.

7. Werkplekbegeleiders zijn tevreden over hun eigen functioneren. Schoolopleiders en schoolleiders zijn ook tevreden over hun collega werkplekbegeleiders. Studenten en instituutopleiders zijn het er echter niet mee eens dat werkplekbegeleiders weten welke ontwikkeling studenten in het betreffende semester moeten doormaken en dat zij de praktijk en context van samen opleiden kunnen verbinden met de theorie. Ook vinden zij dat werkplekbegeleiders meer op de hoogte kunnen zijn van de inhoud van de stage zoals beschreven in het stageboek.
8. Schoolopleiders zijn tevreden over vele aspecten van hun werk. Werkplekbegeleiders, schoolleiders en instituutopleiders zijn in het algemeen ook tevreden over het functioneren van schoolopleiders. De schoolopleiders geven vier verbeterpunten aan: a. ervoor zorgen dat de werkplekbegeleiders m.b.t. samen opleiden geschoold worden (4.3) b. het voeren van begeleidings- en evaluatiegesprekken met werkplekbegeleiders en studenten (4.4) c. het bezoeken van studenten tijdens het lesgeven in de stage (4.1) en d. de beoordeling van de studentenstage in samenspraak met de schoolopleider en instituutopleider Pabo (4.2). Zij vragen ook nog aandacht voor het verzorgen van een goede match tussen studenten en de werkplekbegeleider.
9. Schoolleiders ervaren hun eigen functioneren m.b.t. samen opleiden als positief. De werkplekbegeleiders en schoolopleiders zijn het samen met de instituutopleiders erover eens dat het uitvoeren van taken voor samen opleiden niet altijd terugkomt in de functioneringsgesprekken met medewerkers die werken aan samen opleiden. Werkplekbegeleiders, schoolopleiders en instituutopleiders zijn het er ook over eens dat schoolleiders de taken voor het samen opleiden minder uitvoeren dan van hen verwacht mag worden.
10. Instituutopleiders zijn het meest kritisch over hun eigen functioneren. Studenten, werkplekbegeleiders en schoolleiders zijn nog kritischer op het functioneren van de instituutopleider. De schoolopleiders zijn zonder meer positief over het functioneren van de instituutopleiders. De instituutopleiders hebben volgens de schoolopleiders iets te weinig structurele contacten met de studenten en zij kunnen in samenwerking met de schoolopleider de ontwikkelingen op schoolniveau beter signaleren, zodat de Pabo een bijdrage kan leveren.
11. De schoolopleiders zijn in het algemeen tevreden over de stage en de stageorganisatie en -voorzieningen. Volgens de schoolopleiders kan er iets meer contact zijn met het stage-bureau en kan het stage-bureau duidelijker en tijdiger communiceren over de plaatsing van de studenten. De werkplekbegeleiders zijn beduidend minder tevreden dan de schoolopleiders.

Tabel 1. Studenten uitsplitst naar samenwerkingsverband

Studenten	Alle	OS Boss po	Ander SWV	Weet niet
1. Ik pak in het kader van mijn opleiding de leermogelijkheden op school.	4.8	4.8	4.9	4.8
2. Ik verbind de leermogelijkheden op school aan mijn POP en PAP.	4.2	4.1	4.2	4.1
3. Ik kan aangeven wat er door de opleiding binnen de stage van mij verwacht wordt.	4.5	4.4	4.6	4.5
4. Ik bereid mij voldoende voor op de stage.	5.4	5.4	5.4	5.4
5. Ik houd rekening met de gewoontes en regels van de stageschool.	5.7	5.6	5.6	5.7
6. Ik ervaar het krijgen van feedback als positief.	5.4	5.4	5.5	5.3
7. Ik leer kritisch en direct te reflecteren op mijn eigen leerkrachtgedrag.	5.2	5.1	5.2	5.3
8. Ik heb tijdens de opleiding voldoende uren/dagdelen contact met de beroepspraktijk.	5.0	4.9	5.1	5.0
9. Ik heb een actieve leerhouding.	5.4	5.3	5.3	5.4
10. Ik reflecteer op mijn sterke en/of te verbeteren punten.	5.3	5.3	5.3	5.3
11. Ik leer mijn werk af te stemmen op dat van leerkrachten en draag bij aan het goed functioneren van de schoolorganisatie.	5.0	5.1	5.2	4.9
12. Ik leer een relatie te onderhouden met ouders, buurt, en verdere omgeving van de school.	4.5	4.6	4.4	4.4
13. Ik ontwikkel in de Lio-stage een onderzoekende houding.	4.9	5.0	4.8	4.9
14. Ik ben in het algemeen eigenaar van mijn eigen leerproces.	5.1	5.1	5.1	5.1
N	195	74	45	76

Tabel 2. Werkplekbegeleiders uitgesplitst naar samenwerkingsverband

Werkplekbegeleiders / Mentor	Alle	OS Boss po	Ander SWV	Weet niet
1. Ik weet welke ontwikkeling studenten in het betreffende semester moeten doormaken om leerkracht te kunnen worden.	4.7	4.6	4.8	4.7
2. Ik kan binnen de context van samen opleiden de praktijk met de theorie verbinden en verduidelijken waarom studenten als leerkracht bepaalde handelingen in de klas (moeten) uitvoeren.	4.9	4.8	5.2	5.0
3. Ik sluit aan bij het ontwikkelingsniveau van de student.	5.1	5.1	5.5	5.1
4. Ik geef studenten voldoende mogelijkheden voor het uitvoeren van opdrachten die deel uit maken van hun opleidingsfase.	5.5	5.5	5.7	5.5
5. Ik ben op de hoogte van de inhoud van de stage zoals beschreven in het stageboek.	4.4	4.2	4.8	4.6
6. Ik ben bereid mijn vaardigheden en deskundigheid op specifieke gebieden in te zetten om studenten te informeren en te begeleiden.	5.4	5.3	5.5	5.5
7. Ik vul de StageOntwikkelMeter in en bespreek deze met de student.	4.9	4.9	5.0	5.0
8. De beoordeling van de student komt tot stand in samenspraak met mij en de instituuts-opleider Pabo.	4.8	4.8	5.0	4.8
N	104	73	11	20

Tabel 3. Schoolopleiders uitgesplitst naar samenwerkingsverband

Schoolopleiders / Stagecoördinator	Alle	OS Boss po	Ander SWV	Weet niet
1. Ik (de schoolopleider / stagecoördinator basisschool) zorg er voor dat studenten een goede match hebben met de werkplekbegeleider.	5.0	5.1	4.6	5.3
2. Ik zorg ervoor dat de werkplekbegeleiders worden geschoold m.b.t. samen opleiden.	4.3	4.6	3.8	3.8
3. Ik zorg er voor dat de schoolcontext zo omschreven is dat het leermogelijkheden biedt aan studenten.	4.8	4.9	4.4	4.7
4. Ik zorg er voor dat studenten de leermogelijkheden op school kunnen zien.	4.9	4.9	4.4	5.3
5. Ik zorg er voor dat leermogelijkheden passen bij het ontwikkelingsniveau van studenten.	4.8	4.8	4.5	5.2
6. Ik begeleid de werkplekbegeleiders.	4.7	4.9	4.3	4.7
7. Ik zorg er voor dat samen opleiden leeft op de school en er draagvlak is.	4.8	4.9	4.4	4.9
8. Ik zorg ervoor dat studenten op school geaccepteerd worden.	5.5	5.4	5.7	5.3
9. Ik ben op de hoogte van het curriculum van de Pabo.	4.7	4.8	4.7	4.4
10. Ik zorg voor begeleidings- en evaluatiegesprekken met de betrokken werkplekbegeleiders en studenten.	4.4	4.7	3.8	4.5
11. Ik bezoek studenten tijdens het lesgeven in de stage.	4.1	4.8	3.1	3.6
12. De beoordeling van de studentenstage komt tot stand in samenspraak met mij en de instituutsopleider Pabo.	4.2	4.9	3.3	3.6
N	65	37	18	10

Tabel 4. Schoolleiders uitgesplitst naar samenwerkingsverband

Schoolleiders	Alle	OS Boss po	Ander SWV	Weet niet
1. Ik (de schoolleider) zorg er voor dat het samen opleiden gedragen wordt door alle teamleden.	5.4	5.3	5.4	5.4
2. Ik zorg er voor dat teamleden geschoold zijn voor het uitvoeren van hun taak binnen samen opleiden.	5.0	5.3	4.5	5.2
3. Ik zorg er voor dat het uitvoeren van taken voor samen opleiden terugkomt in de functioneringsgesprekken met medewerkers die werken aan Samen Opleiden.	4.5	4.6	4.3	4.2
4. Ik zorg er voor dat het samen opleiden opgenomen is in het personeelsbeleid van school.	4.6	4.9	4.3	4.4
5. Ik verbind in samenwerking met de Pabo het samen opleiden aan actuele ontwikkelingen van de school.	4.5	4.8	4.4	3.5
6. Ik zorg ervoor dat de faciliteiten en randvoorwaarden voor onderzoek door studenten of leerkrachten in de school zijn geregeld en monitort de voortgang.	4.9	5.1	4.8	4.5
7. Ik ben zelf betrokken bij het onderzoeksproces van studenten of leerkrachten.	3.9	3.9	4.0	3.3
8. Ik heb een duidelijke visie op de functie van onderzoek en een onderzoekende houding in de schoolontwikkeling en draag deze visie uit.	4.8	4.8	4.8	4.8
N	53	28	18	7

Tabel 5. Instituutsopleiders uitgesplitst naar samenwerkingsverband

Instituutsopleiders	Alle	OS Boss po	Ander SWV	Weet niet
1. Ik zorg voor de koppeling tussen het Pabo-curriculum en het werkplekcurriculum.	4.8	4.9	4.7	4.5
2. Samen met de werkplekbegeleider koppel ik de leermogelijkheden in de schoolcontext aan de ontwikkeling van de student.	4.5	4.7	4.4	4.3
3. Ik kan de opdrachten vanuit de Pabo inbedden in de schoolcontext.	4.3	4.1	4.4	4.8
4. Ik communiceer (en signaleer eventueel knelpunten) tussen basisschool en Pabo en houd contact met schoolopleider en schoolleider.	5.0	5.5	4.6	5.0
5. Ik bespreek de ontwikkeling van student(en) met de werkplekbegeleider.	5.4	5.6	5.1	5.3
6. Ik signaleer in samenwerking met de schoolopleider ontwikkelingen op schoolniveau waarbij de Pabo een bijdrage kan leveren en breng daartoe partijen bij elkaar.	3.5	3.9	3.6	2.0
7. Ik heb voldoende structurele contacten met studenten.	4.3	4.6	4.2	3.3
8. Ik ondersteun voldoende bij de begeleiding van studenten.	4.7	5.1	4.7	3.5
N	24	11	9	4

Tabel 6. Studenten beoordeeld door 193 werkplekbegeleiders, schoolopleiders en instituutsopleiders

Studenten	Zichzelf	WPB	SO	IO
1. Ik pak in het kader van mijn opleiding de leermogelijkheden op school.	4.8	4.7	4.7	4.6
2. Ik verbind de leermogelijkheden op school aan mijn POP en PAP.	4.2	4.5	4.6	3.9
3. Ik kan aangeven wat er door de opleiding binnen de stage van mij verwacht wordt.	4.5	4.3	4.5	4.5
4. Ik bereid mij voldoende voor op de stage.	5.4	4.8	4.8	4.7
5. Ik houd rekening met de gewoontes en regels van de stageschool.	5.7	5.1	5.2	5.2
6. Ik ervaar het krijgen van feedback als positief.	5.4	5.1	5.1	5.1
7. Ik leer kritisch en direct te reflecteren op mijn eigen leerkrachtgedrag.	5.2	4.9	4.9	4.7
8. Ik heb tijdens de opleiding voldoende uren/ dagdelen contact met de beroepspraktijk.	5.0	4.7	4.7	4.8
9. Ik heb een actieve leerhouding.	5.4	4.9	4.9	4.8
10. Ik reflecteer op mijn sterke en/of te verbeteren punten.	5.3	4.9	4.8	4.9
11. Ik leer mijn werk af te stemmen op dat van leerkrachten en draag bij aan het goed functioneren van de schoolorganisatie.	5.0	4.8	4.9	5.0
12. Ik leer een relatie te onderhouden met ouders, buurt, en verdere omgeving van de school.	4.5	4.2	4.3	4.0
13. Ik ontwikkel in de Lio-stage een onderzoekende houding.	4.9	4.8	4.9	4.9
14. Ik ben in het algemeen eigenaar van mijn eigen leerproces.	5.1	4.9	4.9	4.8
N	195	104	65	24

Tabel 7. Werkplekbegeleiders beoordeeld door 337 studenten, schoolopleiders, schoolleiders en instituutsopleiders

Werkplekbegeleiders / Mentor	Zichzelf	Studen- ten	SO	SL	IO
1. Ik weet welke ontwikkeling studenten in het betreffende semester moeten doormaken om leerkracht te kunnen worden.	4.7	4.1	4.6	4.8	4.1
2. Ik kan binnen de context van samen opleiden de praktijk met de theorie verbinden en verduidelijken waarom studenten als leerkracht bepaalde handelingen in de klas (moeten) uitvoeren.	4.9	4.4	4.9	4.9	4.2
3. Ik sluit aan bij het ontwikkelingsniveau van de student.	5.1	4.8	5.0	5.2	4.7
4. Ik geef studenten voldoende mogelijkheden voor het uitvoeren van opdrachten die deel uit maken van hun opleidingsfase.	5.5	5.2	5.4	5.4	5.1
5. Ik ben op de hoogte van de inhoud van de stage zoals beschreven in het stageboek.	4.4	3.8	4.8	5.0	4.0
6. Ik ben bereid mijn vaardigheden en deskundigheid op specifieke gebieden in te zetten om studenten te informeren en te begeleiden.	5.4	5.0	5.3	5.3	5.0
7. Ik vul de StageOntwikkelMeter in en bespreek deze met de student.	4.9	4.2	4.9	5.2	3.9
8. De beoordeling van de student komt tot stand in samenspraak met mij en de instituutsopleider Pabo.	4.8	4.8	5.1	5.3	5.1
N	104	195	65	53	24

Tabel 8. Schoolopleiders beoordeeld door 376 studenten, werkplekbegeleiders, schoolleiders en instituutsopleiders

Schoolopleiders / Stagecoördinator	Zichzelf	Studenten	WPB	SL	IO
1. Ik zorg er voor dat studenten een goede match hebben met de werkplekbegeleider.	5.0	4.3	4.9	5.2	4.7
2. Ik zorg ervoor dat de werkplekbegeleiders worden geschoold m.b.t. Samen Opleiden.	4.3	4.4	4.7	4.6	4.7
3. Ik zorg er voor dat de schoolcontext zo omschreven is dat het leermogelijkheden biedt aan studenten.	4.8	4.7	5.0	5.0	4.6
4. Ik zorg er voor dat studenten de leermogelijkheden op school kunnen zien.	4.9	4.6	4.9	5.0	4.9
5. Ik zorg er voor dat leermogelijkheden passen bij het ontwikkelingsniveau van studenten.	4.8	4.6	4.8	5.0	4.7
6. Ik begeleid de werkplekbegeleiders.	4.7	4.5	4.8	5.1	4.9
7. Ik zorg er voor dat samen opleiden leeft op de school en er draagvlak is.	4.8	4.5	4.8	5.1	4.8
8. Ik zorg ervoor dat studenten op school geaccepteerd worden.	5.5	4.7	5.1	5.3	5.1
9. Ik ben op de hoogte van het curriculum van de Pabo.	4.7	4.5	5.0	4.8	4.1
10. Ik zorg voor begeleidings- en evaluatiegesprekken met de betrokken werkplekbegeleiders en studenten.	4.4	4.3	4.7	5.0	4.3
11. Ik bezoek studenten tijdens het lesgeven in de stage.	4.1	4.1	4.4	4.8	4.7
12. De beoordeling van de studentenstage komt tot stand in samenspraak met mij en de instituutsopleider Pabo.	4.2	4.3	4.4	4.9	4.5
	65	195	104	53	24

Tabel 9. Schoolleiders beoordeeld door 193 werkplekbegeleiders, schoolopleiders en instituutsopleiders

Schoolleiders	Zichzelf	WPB	SO	IO
1. Ik zorg er voor dat het samen opleiden gedragen wordt door alle teamleden.	5.4	4.7	4.9	4.4
2. Ik zorg er voor dat teamleden geschoold zijn voor het uitvoeren van hun taak binnen samen opleiden.	5.0	4.7	4.6	4.5
3. Ik zorg er voor dat het uitvoeren van taken voor samen opleiden terugkomt in de functioneringsgesprekken met medewerkers die werken aan Samen Opleiden.	4.5	4.2	4.0	4.0
4. Ik zorg er voor dat het samen opleiden opgenomen is in het personeelsbeleid van school.	4.6	4.7	4.4	4.3
5. Ik verbind in samenwerking met de Pabo het samen opleiden aan actuele ontwikkelingen van de school.	4.5	4.5	4.4	4.1
6. Ik zorg ervoor dat de faciliteiten en randvoorwaarden voor onderzoek door studenten of leerkrachten in de school zijn geregeld en monitort de voortgang.	4.9	4.8	4.7	4.5
7. Ik ben zelf betrokken bij het onderzoeksproces van studenten of leerkrachten.	3.9	4.2	4.2	4.0
8. Ik heb een duidelijke visie op de functie van onderzoek en een onderzoekende houding in de schoolontwikkeling en draag deze visie uit.	4.8	4.8	4.6	4.6
N	53	104	65	24

Tabel 10. Instituutsopleiders beoordeeld door 417 studenten, werkplekbegeleiders, schoolopleiders en schoolleiders

Instituutsopleiders	Zichzelf	Studen- ten	WPB	SO	SL
1. Ik zorg voor de koppeling tussen het Pabo-curriculum en het werkplekcurriculum.	4.8	4.5	4.4	4.7	4.8
2. Samen met de werkplekbegeleider koppel ik de leermogelijkheden in de schoolcontext aan de ontwikkeling van de student.	4.5	4.6	4.3	4.5	4.3
3. Ik kan de opdrachten vanuit de Pabo inbedden in de schoolcontext.	4.3	4.5	4.3	4.6	4.8
4. Ik communiceer (en signaleer eventueel knelpunten) tussen basisschool en Pabo en houd contact met schoolopleider en schoolleider.	5.0	4.3	4.1	4.8	4.3
5. Ik bespreek de ontwikkeling van student(en) met de werkplekbegeleider.	5.4	4.7	4.4	4.7	4.0
6. Ik signaleer in samenwerking met de schoolopleider ontwikkelingen op schoolniveau waarbij de Pabo een bijdrage kan leveren en brengt daartoe partijen bij elkaar.	3.5	4.4	4.2	4.1	4.0
7. Ik heb voldoende structurele contacten met studenten.	4.3	4.4	3.8	4.4	4.4
8. Ik ondersteun voldoende bij de begeleiding van studenten.	4.7	4.4	4.1	4.8	4.7
N	24	195	104	65	53

Tabel 11. Stage, stageorganisatie en -voorzieningen beoordeeld door 169 werkplekbegeleiders en schoolopleiders

	WPB	SO
1. Ik heb een duidelijk beeld van wat er door de Pabo van de studenten gevraagd wordt in de stage.	4.1	4.6
2. De Pabo bereidt de studenten voldoende voor op de stage.	4.2	4.5
3. De opbouw in de stage sluit aan bij het niveau van de studenten.	4.4	4.6
4. Ik heb voldoende contacten met het stagebureau van de Pabo van Hogeschool Rotterdam	3.5	4.4
5. Het stagebureau communiceert naar mij duidelijk en tijdig over de plaatsing van studenten op de stageschool.	3.9	4.1
6. Ik heb voldoende actuele informatie over de stages van de studenten.	4.1	4.5
7. Het stagebureau reageert adequaat op vragen en/of problemen.	4.5	4.7
8. De stageboeken en de fact sheets geven mij voldoende handvatten voor de begeleiding van de studenten.	4.2	4.7
9. De informatie vanuit de Pabo over de samenhang tussen het Pabo-curriculum en het leren in de praktijk is voldoende.	4.1	4.5
10. De site van de Pabo Hogeschool Rotterdam over de stage bevat voldoende voor mij bruikbare informatie.	4.6	4.7
11. De door de studenten gebruikte stageformulieren zijn functioneel.	4.2	4.6
12. In de stage-ontwikkelingsmeter (SOM) kan het niveau van de studenten duidelijk omschreven worden.	4.3	4.5
N	104	65

Tabel 12. 222 Werkplekbegeleiders, schoolopleiders en schoolleiders over de Pabo in het algemeen

	WPB	SO	SL
1. Ik vind dat de Pabo voldoende werk maakt van de professionalisering van haar werkveld.	4.5	4.8	4.6
2. De Pabo van Hogeschool Rotterdam is in staat om start bekwame leerkrachten basisonderwijs af te leveren.	4.8	5.0	4.8
3. Ik beveel de opleiding aan de Pabo van Hogeschool Rotterdam zeker aan bij familie en kennissen.	4.7	4.9	4.9
N	104	65	53